

L'Estiuada

Periòdic Nacionalista

Sortirà cada divendres durant l'estiu.

Redacció y Administració: Carrer de Vic, 9

Any V

Sant Hilari Sacalm, 5 Juliol de 1912

Núm. 50

L'etern destralejar!!!

Roures, alzines, abets, arbres de soca vella y maïssa, que s'empinan pels carenals de les serralades, desafiant impavits els ruflets de la tramontana y ponentades, resistint trempats com llança d'acer, el torb y la neu sens ajupirse ni blincarse, conservantse drets y fermes per enllà de les centúries, s'aclofan avui macilents y son cap somís, besa avui la terra, obligat pel colp de la doladora, que arran y arreu, fa escriure la fibra a cada sotragada que dona, enmenantsen estellicons, que furients reboten contra la faç del destraler, quedantse després en ample estenegall, com blanc suhari, cobrint la molça esdevinguda grisenc y servint a la vegada, de propi jaç als troncs corpulents y esbessats, que a copia de segles s'havien format y fornint.

Cruixen les castanyerades, s'esmicolan les fagedes, y rodolant y baixant a capbussons per les *corredores*, van a parar a les plaçes carboneres, ont s'hi couen els troncs que avans ufanosos cobrian les serralades.

Llensan les piles, agres y espesses bocanades de fumerola, pels abitllats, y caragolantse, s'enfila amunt, amunt pera desferse en l'espai y després, tot queda bruzit.

Buidor, solitud, tristesa, feresa al ensemple, regna al entorn. Fugen les aus, aborreixen aquells herms paratges y tot queda desolat y encongít y foragítat y mort, y quan l'home petja aquells terrenys queda aclaparat y sens esma y ab l'ànima en pena y la veu mitj presa, contristat exclama:

¿Quare conturbas me?

A. ARIET.

Viladrau, Juny de 1912.

El nacionalisme a Europa

En l'Escola d'Alts Estudis de Paris instalada a la Sorbona, ha tingut lloc la reunió preparatoria del Congrés de les Nacionalitats qu'es celebrará l'any vinent.

El diputat radical socialista Mr. Painlevé, entre altres coses digué:

«Volem crear una opinió europea, una opinió mundial, de tal manera que l'anunci d'una sola injustícia provoqui una revolta en l'ànima dels pobles, y que aquesta revolta fassi l'injustícia impossible. Fins aquí els atentats contra els drets de les nacions se realisen com en el camí ral. Per evitarlos, n'hi haurá prou ab treure a la llum del sol als culpables. (Grans aplaudiments.)

Tots ho sabeu: hi ha nacions que son esquarterades, privades de sos drets y de llurs idiomes nacionals. L'atentat contra la llengua d'un poble es un sacrilegi. Hi ha qui diu que es convenient pera alguns pobles substituir son llenguatge nacional per una llengua estrangera; mes darrera de aquest pretext hipòcrita s'hi amaga un plan de desposessió y d'expoliació. Contra aquestes iniquitats protestaré ab tota nostra energia. (Grans aplaudiments.)

Les condicions de la pau a que aspirem no pot descansar sobre els triomfs de la

opressió, no pot pas esser garantida pel silenci dels vensuts. La pau perque treballém, es aquesta en totes les nacions, serém intangibles y totes les seves característiques protegides.» (Grans aplaudiments).

A la reunió hi assistiren representants de totes les nacionalitats. De Catalunya hi havia l'Alfons Maseras, en B. Oller y en Puig y Cadafalch qui disertá sobre les nacionalitats ibèriques.

Notes geològiques

Es molt probable que a quelqu'un dels llegidors del meu article anterior, se l'hi hagi ocorregut el dubte de si la configuració dels terrenys d'aquesta comarca ha sigut sempre la mateixa desde sa formació, o si ha canviat ab el transcurs del temps, y en aquest cas, com s'ha realitzat. Certament que ha canviat y molt la dita configuració, degut a dos factors importantíssims; els moviments tectònics y l'erosió de la aigua. Els moviments tectònics son, com digué anteriorment, els que ha sofert y sofreix la terra, o sia la capa qu'envolcalla el nucli central, per efecte dels esforços qu'aquest fa pera sortir lliurantse de la seva pressió. Aquets moviments produeixen veritables plects en la terra, o sian elevacions y depression en els terrenys; son les *sinclinals* y *anticlinals* dels geòlegs. El meu mestre, el mai prou plorat Mre Norbert Font y Sagué, pera explicarho d'una manera clara y sencilla, posaba l'exemple del grà de raim al comensar a secarse; la seva pell se contrau arrugantse, quedant en el seu interior la part carnosa de la fruita. Y si bé no hem de pensar que al produirse l'erupció granítica que constitueix tot aquest immens maçís, quedés una sola massa mes o menys uniforme, les moltes y molt pronunciades desigualtats qu'en ella avui veiem, (compareu l'elevació del Montseny sobre els plans de Hostalric y Gualba; y recordeu la munió de montanyes y valls y barrancs, mes o menys elevades y mes o menys foncles que creuen totes aquestes encontrades) y clarament ens demostran, que aquesta regió ha sofert canvis importantíssims, deguts indubtablement en primer y principal temps a n'els indicats moviments tectònics.

Produhuts aquests, ha vingut un altre element que ab el seu treball ha continuat modificant la primitiva configuració y que anirà poc a poc modificant l'actual: es l'erosió produhida per l'aigua. Aquesta es un dels elements més importants en geologia per els molts y diferents efectes que produeix en els cossos ab qu'està en contacte. Per la seva acció química modifica minerals convertintlos en noves especies; descomposa els elements constitutius de les roques fent possible d'aquest modo la seva disgregació; y per la seva acció física dona lloc a tots els fenòmens de l'erosió. L'aigua de la pluja al escorres per la pendent de les montanyes cercant el riu o torrentera del que'n formarà part darrerament, grata les terres per les que passa, arrastrant terra o pedres; y ab aquest gratament y arrastre, modifica poc a poc la seva configuració; vé a ser com l'escultor que va donant els darrers tocs a la figura, avans solament embestada per el seu aprenent. El riu, torrent o torrentera, fent camí cap al mar, va descalçant els marges del fons y esllavica les parets de la conca per ont passa, enfondint continuament el seu jaç; treball en el que li ajuda el frec de les terres y pedres que s'endú. Pera formarse, naturalment que han aprofitat de bon principi les depresions qu'han trobat formades ja, o qu'en un moment donat se formen, y enfondintles fan ressaltar més l'elevació de les montanyes veïnes. Y aquest treball d'erosió de l'aigua s'exerceix sobre ls terrenys fionjos lo ma-

teix que sobre ls formats per roca dura, si bé, naturalment, ab menys intensitat en aquests darrers; lo que pot veure qualsevol al examinar com ha anat obrintse pas en les rieres, torrenteres y barrancs tallats en la roca viva de tota aquesta comarca. Aquesta es, doncs, l'explicació de la manera com s'ha format l'actual configuració de tot aquest gran maçís granític que compren tota la serralada del Montseny y les seves derivacions, arriban fins a les montanyes de nostres costes de Llevant.

Y essent aquets terrenys formats per roques tant dures, ¿com s'explica l'existència en ells de les fonts, quin origen es degut a l'infiltració de l'aigua de la pluja? Per dures que semblin, y realment ho son, les roques que formen aquest maçís, com altres, l'aigua pluvial se filtra al seu través, perquè tenen petites esquerdes, imperceptibles moltes voltes a nostra vista, qu'es lo que els geòlegs anomenen *diaclasas*. Per aixó aquets terrenys son poc o molt permeables, ja que permeten el pas de l'aigua, mentres terrenys fionjos, com per exemple els argilosos, s'empapen d'aigua, formant tot seguit una capa impermeable que l'hi barra el pas.

Aquestes petites esquerdes de les roques serveixen al mateix temps de filtre a les aigües que les atravessen, y com per regla general els elements que formen aquestes roques son insolubles en aquelles, d'aquí que les fonts que surten en terrenys granítics, sien tant pures y bones, a diferencia de les qu'es troben en terrenys calços o argilosos, que moltes voltes no ho son, per no haverse infiltrat l'aigua, deixant les impureses que portaba y per haver dissolt al seu pas la calça o elements components de les argiles, que sempre la fan desmereixer en qualitat.

LL. TOMAS

Juny de 1912.

D'higiene social

Tots els higienistes moderns, els homes d'estudi y els sociòlegs, dedican gran part de les seves activitats a conèixer el transcendental problema de si la dona moderna es superior a la de generacions passades, o bé si per lo contrari la dona d'avui degut a la multiplicat de causes que determinan remarcables influencies en el seu esser, se troba en condicions d'inferioritat o sigui que degenera y no hi ha dubte que al creuer en aquest segon extrem fa que fonamentalment es preocupin en inquirir les causes que més directament puguin determinar-lo, tenint en compte l'importancia que té pera la societat y en els destins del genre humà el que la dona gaudeixi el major grau de perfecció, ja que la salut y perfeccionament d'ella esdevé forzosament problema nacional si 's té present que del vigor y resistencia del seu cos, depen en gran part la salut y desenrotll de les generacions futures.

Si tenim doncs como a fet positiu la forta influencia qu'ella determina pera l'avenir de la rassa, just es qu'ens preocupém fonamentalment en esbrinar les causes que s'oposin o atentin contra el seu perfeccionament y

aixis cooperarém a la resolució del magne problema de la evolució de la especie humana.

No fa gaires dies un home de ciencia, l'ilustre higienista Dr. Lluís Comenge, Director de l'Institut y Laboratori d'higiene Urbana, desde la tribuna del Institut Mèdic-social de Catalunya, pregonava ab l'entusiasme que posa sempre en totes les qüestions que afectan a la higiene, la importancia de la qüestió del desenrotll de la dona, aportant per medi de gráfiques un estudi detalladíssim de observacions per éll realitzades, aont estudia la part estructural y evolutiva de la dona actual de Barcelona desde els 7 als 20 anys, aixís com també les diferencies anatom-fisiològiques entre la dona de Barcelona, del reste de la península y d'altres països europeus. De ses observacions fetes en les deixebles dels col·legis municipals y altres centres de cultura, en deduí una infinitat de càlculs biològics en quins fonamentà les seves conclusions parcials, colectives y totals referents a la talla de les noies, index cefàlic, pés, amplitud del pit, robustesa, vitalitat y als tipus ètnics definits.

Les conclusions a que arribà l'eminent higienista després del estudi detalladíssim de tots els factors, son de tanta importancia que 's fan dignes de ferles ben públiques. Son les següents: 1.ª Que la robustesa y evolució de la dona barcelonina dintre les influencies de clima y rassa son molt afalagadores. 2.ª Que aquesta conclusió es més satisfactoria ja que tots els datos del seu treball procedeixen de les classes proletaries, les més distanciades de l'abundor y de la higiene. 3.ª Si bé a les noies y doncelles les hi manquen alguns milimetres pera arribar a la talla de les del Centre y Nord d'Europa segons se desprén dels datos de Schmidt, Monard y altres, son en cambi visiblement més altes y robustes que les estudiades per en Quetelet. 4.ª L'index de vitalitat y el coeficient de robustesa, reflecten ab el pés y amplitud de bust, una bella estructura orgànica. 5.ª Les noies dels 13 a 15 anys experimentan rápida y notable transformació antropométrica. 6.ª Els tipus definits rossos representen el 16 per 100 y el bruns el 25 per 100; els index cefàlics majors de 82 per 100 ascendeixen al 20 per 100. 7.ª Les constitucions linfàtiques d'algunes noies, l'estretor del diàmetre toràcic de moltes, l'escàs vigor muscular, la caries dental, els efectes de l'ambient urbà y de la llar pobre certifiquen la necessitat de la rusticació, gimnasia y sana alimentació, etc., am lo que milloraria en gran la florida població femenina barcelonina, els avantatges de la qual son més evidents en les quatre últimes edats estudiades.

Després de aquest estudi ben meritori que honra al higienista y al sociòleg, es comprén la verdadera e imprescindible necessitat que tenim tots, cadascú desde la seva esfera, d'aportar les nostres observacions y datos, ja que d'aquestes investigacions n'há de sorgir el coneixement perfecte de les generacions.

Analisant una per una les causes que afectin directament al desenrotll y evolució de la generació actual, mirant de remeiar totes aquelles que l'aflebeixen y atrassan, y fentnos ardits propagadors de totes les que marquin influencia benefactora en el camí de l'evolució humana, es com complirem la nostra misió fent l'obra més positiva, de més alta significació patriòtica y al ensemple de ver amor a la nostra colectivitat social.

Es precis que pensém en la altíssima misió a que vé destinada en el mon la dona, pera oferirli en tots moments la expresió dels nostres respectes y de la nostra ferventa admiració. Cal treballar pera ferla forta física y moralment, ja que ella vé a complir els

mes alts destins d' amor y de perfeccionament dels individus, fentla col·laboradora de l' obra del home pera que junts puguin impulsar la redempció de la humanitat.

Y treballant en aquest sentit, laborarém per l' ideal que no es altre que l' arribar a la perfecció del individu pera assolir aixís el màxim de felicitat humana.

JOAN ESTIL-LAS.

Lletra a Maria de Solterra

No es pas per mi poguer descriure com voldria, l'alegria que inondà mon pobre y anyoradís cor al hebre esment entre la meua correspondència de la tant desitjada ESTIUADA. No puc pas expressar ab quin daltit y folia alegria, tot passant y repassant mos ulls per l'aplec d'hermoses lletres y ben escrits articles, he trobat la lletra teua a n'a mi endressada; Mercés l'amiga; am la teua candidesa, am la font inagotable de poesia que de la teua ploma raja a grossos dolls, fas enmudar la meua, massa barroera, y esmaperduda deixes a l'amiga que no sab com correspondre a la teua gentilesa.

Ta lletra m'ha recordat aquelles que m'endressaves, quan, en temps de nostra infantesa sorties del Colegi avans que l'amiga teua pera fruir ben aviat del captivador Sant Hilari, d'aquell nou món espiritualistat de que tant bellament me parles. Que me'n deies de coses boniques, endolint la meua estada en aquella presó ab l'esperansa de veurens aviat y fortament abressar-nos. ¡Quins jorns més felissos aquells en que'l sofriment era compensat per les més falagueres esperances! Mes, passaren, y avui en la meua gavia d'or, però gavia al cap de vall, t'anyoro forsa.

Am forsa gust aculleixo la nova de les millors dels cotxes automòbils. Am aquesta millora per forsa ha de ser agraïvol per demés el viatge. ¡Es tant bell el panorama de Hostalric a Sant Hilari! Sobre tot ananhi. Perquè quan una ne torna sent una recansa de que mai he pogut deslliurarme. Sent una la recansa de perdre lo estimat, lo bell. Aquelles fonts, aquells boscos, aquelles montanyes ¡Y aquells bons amics que companyonts durant l'estiueig, se separen pera no veure's cada jorn com solien! A reveure tothom diu, fins l'any que vé... Y que triga a tornar!... A voltes no torna com per mi no ha tornat.

Magestuosa havia de ser la missa d'Angels, doncs angels la cantaven. Tant sols tu am la teua ànima angelical pots expressar justament les excelències del *Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis*! ¡Que bé endresses un himne bell a les tendres sublimitats de la nostra religió!

Poc me dius de la nostra Festa Major, poc me dius, empró bell, empró sublim. Sabs lo que t'estima

LLUISA

Sant Gervasi I-VII - 1912

N'Anton Busquets y Punset

«L'Avers del Empordà» ha publicat un número dedicat al nostre convilat, del qual els il·lariencs ja coneixen els seus mèrits y la seva rellevant personalitat literària. L'ESTIUADA al adherir-se al homenatge,

honora les seves planes ab la publicació de la biografia insertada en aquell setmanari empordanés, la qual es una mostra de lo qu'es vol y aprecia al nostre volgut company:

«Nostre biografiat, ab quin retrat y una xamosa poesia de son peculiar estil, honorém avui la *Plana literaria de L'Avenç*, nasqué a la vila de Sant Hilari Sacalm, centre d'aquella comarca tant típica y emboscada que s'anomena «Guilleries».

El lloc aquell, abrupte y selvatge, es veu qu'ha influït en sa naturalesa d'una manera decisiva; que no l'ha pas enmelat la vida ciutadana, puig encare que a ciutat hi hagi passat temporades llargues, conquerinthi simpaties y amistats, ell ha sigut, es y será el bon moço franc y campetxà de sempre, enamorat fervent de les montanyes y de les costums bosquerols. Qu'infant encare, ja sa passió era'l trescar per cims y clotarades, seguint masies, hermitatges y barraques de pastors per ferhi bona espigolada de rondalles, cançons y tradicions. Víctor Balaguer, qui acostumava en sos últims anys passar una temporada anyal a n'aquella població, hostatjantse en la casa de sos avis, li fomentava aqueixa passió pel *Folklore*.

A Ripoll, d'aont era filla la seva mare, hi passà llarc temps, estudianthi part del Batxillerat, pro ja avans havia concorregut a la Escola pública d'aquella vila, regentada per nostre distingit compatriota D. Josep Guich y Bonet, qui encare continuà exercint son càrrec, estimat y venerat dels ripollesos. En Busquets y Punset parla de son primer mestre ab tot l'elogi y devoció que's mereix; y no es estrany, ja que's tracta d'un dels millors ab que compta el Magisteri públic de la província de Girona.

Aixís tenim qu'en Busquets es montanyenc de soca-arrel, no sent d'extranyar que cultivi aquest llenguatge inimitable, del qu'ell se'n mostra orgullós, essent com es prou modest. Ho demostra clarament aquesta frase seva: «Puc ésser mal poeta y mal prosador, prò el llenguatge no l'envejo a ningú, y'm glorió d'aportarlo com un tresor que m'ha dat el poble, a la nostra literatura». Y té rahó; perque no hi ha pas cap més escriptor català de la faysó d'en Busquets; qu'ell y sols ell ha descrit escènes del Montseny y les Guilleries ab una prosa castiça y montanyana inimitable.

Tenim entès que sa primera poesia publicada, data ja d'avans de cursar Retòrica y Poètica, época en que obtingué la primera distinció en públic Certamen. Tenia aleshores quinze anys. Totseguit donà a llum son primer llibre «Lliroya», que fou un éxit y ja no ha reposat més. Ab constancia y fermesa gegantines ha seguit treballant donant al públic successivament, les següents obres: *Flors del Montseny*, *Ventitjols de Guilleria*, volums de poesies que la crítica ha enlairat. *Plantamor*, *Dos Amors*, *Animes ferides*, noveles meritíssimes. *Del Montseny*, volum d'estudis en prosa ab estil peculiar. *Aplech*, llibre pera les escoles, del que la casa Dalmau Carles de Girona, en feu una edició nombrosíssima, trovantse en tots els col·legis de Catalunya. *Les Eucarístiques de Verdguer*, *Artur Osona*, estudis llegits al Ateneu de Barcelona en honor dels personatges esmentats, etc. etc.

(Continuará)

Les Notes Históriques de Sant Hilari Çacalm

Gairebé tots els periòdics als quals se'ls envià la monografia històrica de la nostra vila se n'ocuparen ab grans elogis. A continuació retallem algunes de les paraules que's digueren y que nosaltres agraïm ben coralment. Apart dels retalls que publiquem devem esmentar al distingit confrare *Gazeta Montanyesa* de Vic que considera a les «Notes Históriques» com un tractat d'Historia vigatana en alguns punts.

El setmanari *Renaixement* publicà l'interessant Comentari següent:

«Era en Ramón Rucabado qui darrerament preconisava en una conferencia sobres Catalanisme, l'ardorós y conscient amor que deviem sentir per la vila nadiua. Ell mateix exposava magistralment la feina que hi ha pera fer en els pobles aont som nats, feina d'estudi, de treball y de conqueriment espiritual; endinsant nos en la seva contemplació hi trobaríem elements preciosos pera la total reconstrucció catalana, els quals tot just ovirats per la gent de les viles les nodririen d'idealitat y d'amor patriòtic sentidíssim.

»Y n'estem mancats de tot aixó. Ni siquera superficialment s'ha guaitat la potenta y variada riquesa de les monografies històriques, folk-lore y llibres de topografia mèdica comarcal. No hi hem parat atenció a n'aixó, ab tot y ser un element de forta educació y d'explendorosa reconstrucció interna.

»Per efecte del generós ideal catalanista, quelcom s'entreveu que porta un resavi de patriotisme local. Vic, Tortosa y algún altre punt obren en aquest sentit d'inmensa bondat patriòtica. En la nostra integració nacional, s'han d'aprofitar tots els elements, per més diminuts que a la nostra vista apareixin.

»La mateixa conjunció vigatana, sintetizada actualment per la *Gazeta Montanyesa*, aporta una contribució notabilíssima a la cultura catalana. La ciutat de Vic en aquest sentit es remarcable per el cúmul de dades y estudis realitzats o l'entorn de la seva historia, art y folk-lore popular.

»Es obra d'abnegació l'espargir per tots els indrets aquesta obra vasta y colossal pel nostre definitiu y ben fonamentat avens. Calen voluntats fortes y cors rublerts de sant patriotisme. Emperó es afirmar la veritat el dir que'l catalanisme es l'únic ideal capás pera assolir l'obra definitiva del nostre conqueriment cultural, y qu'es el catalanisme qui ha creat aquest estat de vesllum y d'efectiu avens en les comarques.

»Els amics de *L'Estiuada* ab la publicació de les «Notes històriques de Sant Hilari Çacalm» den Carreras y Candi, ens han mogut a fer aquest comentari, qu'es un elogi a la seva campanya y al seu patriotisme vilatà.

El *Diario de Barcelona*:

«Hemos recibido dos ejemplares de las «Notes històriques de Sant Hilari Sacalm» escritas por el ilustrado historiador don Francisco Carreras y Candi. Mejor que unas simples notas, el libro del señor Carreras constituye una verdadera monografía histórica impresa con verdadero lujo y

acompañada de muchos grabados, todo lo cual hace honor al periódico *L'Estiuada* que lo ha editado, contribuyendo poderosamente con su esfuerzo a despertar y avivar el patriotismo local.

Obras como ésas tienen un gran valor no sólo por el espíritu patriótico que revela su sola publicación, sino también por el caudal de conocimientos que proporcionan a los moradores de los pequeños pueblos sobre su pasado, que regularmente nadie se ha cuidado de estudiar con la merecida atención.

Por esto debemos felicitar al señor Carreras y Candi y a los redactores de *L'Estiuada* por haber dado a la luz esta historia local, con lo cual ofrecen un noble ejemplo a las demás villas faltadas generalmente de ese fecundo amor a lo propio que en definitivo ha de constituir la base más vigorosa de su orientación y del progreso local y general. La obra del señor Carreras y Candi, por otra parte, no solamente tiene interés local, sino que encierra documentos y noticias importantes para la historia de la Edad Media.»

El *Autonomista* de Girona, sots el títol «Una monografia de Sant Hilari Sacalm:

«El setmanari *L'ESTIUADA* de Sant Hilari Sacalm ha prestat un bon servei a la cultura de nostra terra publicant les *Notes històriques* d'aquella vila, escrites pel distingit historiador don Francesc Carreras y Candi, qui ha posat en el seu treball la més exquisida cura, treient admirable partit de molts documents que romanien inconeguts en els arxius.

Les *Notes històriques de Sant Hilari Sacalm* han de ser ben acullides pels homes que's dediquen a n'aquesta mena d'estudis, per lo que venen a enriquir la historia de Catalunya, y han de ser llegides ab el més viu interés pels visitants de Sant Hilari, que son nombrosíssims a l'istiu y que coneixen y admiren els hermosos paisatges d'aquella encontrada y saben de la bondat de les seves riquíssimes aigües minerals.

L'edició, feta a la impremta dels fills den Domingo Casanovas, de Barcelona, respón a la valua de l'obra, la lectura de la qual ha de ser més suggestiva ab els apropiats grabats que il·lustren el text.

Rebin els joves redactors de *L'ESTIUADA* la nostra enhorabona. Llurs entusiasmes nacionalistes no se resolen pas en estridències. Aixís se fa cultura y aixís se fa patria.»

De «*La Tribuna*»

«NOTES HISTÓRIQUES DE SANT HILARI ÇA-CALM, per Francesc Carreras Candi.— Existe en la pintoresca població de Sant Hilari una simpática revista titulada «*La Estiuada*», que florece con esplendor durante la temporada veraniega; fruto de su pomposa floración ha sido este año el notable libro cuyo título sirve de cabecera a estas ligeras notas, debido a la exquisita pluma del culto monografista señor Carreras Candi, y que los jóvenes de «*La Estiuada*» han dado a la estampa con verdadero rumbo, imprimiéndole sobre excelente papel y adornándolo con numerosos y limpios grabados.

Son realmente notabilísimas las notas

Xacolata = Amatller

CASA FUNDADA L' ANY 1800

!!Nova creació!!

Classe «Superior» a 1 peseta la lliura de 400 grams : : : : :
» «Selecta» a 1 y 1'25 pessetes la lliura de 400 grams : : : : :
» Coco-Ametlla (pera menjar crú) a pessetes 1'50 el paquet : : : : :

Se ven a les cases de Ultramarins y Comsstibles

Noves classes especials

elaborades sols ab Cacao; Sucre, Canyella o Vainilla : : : : :
: : : : : als preus de 1'50 y 2 pessetes lliura de 400 grams.

Oficines: Carrer Manresa, 10. - Barcelona

històriques que acerca de San Hilario ha reunit en ese volumen el señor Carreras Candi, quien después de exponer los límites naturales de las famosas Guillerías del Montseny, pasa á ocuparse de la Historia de San Hilario presentándolo en el curso de la historia bajo la influencia de las familias Gurb y Robira, del castillo de Sulterra y de la familia Monsolís, tratando siempre del constante florecimiento de la agricultura y de la industria de la comarca en los siglos xiv y xv, del valle de Osor y sus jurisdicciones y de las costumbres y usos que tuvieron un día verdadero color local. Termina el interesante trabajo del señor Carreras Candi con una relación de las guerras sufridas por San Hilario desde el siglo xiv hasta el xix, y un apéndice formado por interesantísimos documentos de grande valor para la formación de una historia completa de San Hilario Sacalm.

Como puede verse por la ligera idea que hemos dado del libro, este reviste sumo interés y revela en su autor ya acreditado, un verdadero amor á los estudios monográficos que son la verdadera base de la Historia:

Reciba el señor Carreras Candi, nuestra sincera felicitación por su labor meritísima y concienzuda, y los jóvenes entusiastas de L'ESTIUADA, nuestros plácemes más sinceros por haber dado á luz libro de tanta importancia como «Notes històriques de Sant Hilari de Ça-calm».

D' Agricultura

Sobres el cultiu de les vinyes

III

Del conreuar

Conreuar les vinyes no ofereix gaires dificultats essent de lo que més importància té el no oblidar que l'herba que creix prop les soques de les plantes se nodreix del menjar que a elles pertany; així mateix convé que les roques dels ceps s'ian quelcom descolgades y escorçades per les darreres gelades de febrer perquè així s'ia'l fret un ajudant nostre a fer perdre els molts animalets que a vora les soques y entre mitg de l'escorça viuen, n'ian y passen ben guardats tots els frets; l'herba seca junt ab l'escorça formen un cau ple de cuques y escarbats. Després, pel maig convé retornar la terra treta de prop les roques a son lloc, fent com qu'ls calça per retenir millor l'humitat tot el voltant de les soques.

Ab lo dit voldria fer entendre que'ls ceps necessiten, aquí tal com els cultiven, dos cavades per lo menys; una terra'n fora y l'altra terra a la soca; la primera durant la segona quinzena de febrer y l'última durant els dies del maig. Alguns anys, no tots, convé cavar per tercera volta a últims de juny, aixó sols en els anys molt plujosos en que la terra's torna a cubrir d'herba.

La feina d'escorçar els ceps al mateix temps de cavallos per primera vegada la tenim per tant important com el mateix conreuar. Per escorçar n'hi ha prou ab passar la ma per la soca, s'apreta un tant tot donant a la ma un moviment com qui vol retorcer el cep; per petit que sia aquest moviment l'escorça's desprén y's tira a fora, lluny dels ceps.

S'ha discutit forsa sobres la fondada a que s'han de cavar els ceps; nosaltres ens arreglarem a la llarga filera dels qu'estàn convençuts de que'ls ceps no necessiten cavades fondes, ni de cap mena; y per lo tant que més minven quan menys se'ls inquieta en ses arrels, y que més redituarien si's podia fer perdre l'herba sens cavarles gens ni mica, o a lo més a sortida d'hivern remouir quatre dits la terra pera conservació de la frescor en ses arrels.

S'han fet proves, que per cert han donat resultats maravillosos, de deixar el cep sens conreuar; cuidantse, aixó sí, d'estirar tota l'herba, ab les mans, tantes vegades com convenient sia y sa producció ha augmentat en gran manera. També se n'han fet d'altres sistemes en tapar el sol ab una capa de sorra de deu a quinze centímetres, o també ab despulls de les fogai-

nes de les màquines que cremen cok o pedra; la sorra y caga-ferros tenen el mateix objecte emplantantse una o altra per igual y segons les vinyes s'ian en població fabril o vora'l mar. Prou que's veu que aquestes capes serveixen pera matar l'ull de les llevors y privar son naixement.

Tots hem vist, en un ben fet empedrat, creixer un parrral d'aquells que fan dir a les guineus son verdes, sempre que no pot abastarles.

El recubrir de certes substancies el terror destinat a vinyes, per privar que's desentrotlli cap planta al seu redós, es una vegada a la vida; el conreuar, son, per lo menys dos vegades l'any. Fassin comparacions.

ANTONI MONTANOLA

Amargor y defalliment

El cap-vespre envolcalla la ciutat estimada amb un vel de ténues boirines, amagantla als meus ulls ansiosos de contemplarla per última vegada. El tren amb la seva marxa precipitada m'allunya d'ella cada volta més; prou les rosses espigues cimbrejantes al nostre pas s'ajupen en homenatge, prou les aigües transparentes ens saluden amb son dolç remoreig, prou les flors confiant al suau oreig sos delicats perfums ens en fan presentalla, res me distrau, la meua mirada atreuant el sí de les altes serrelades s'exten per la verdor dels camps fins arribar a la ciutat vessanta d'animació y de vida; mon esperit l'acompanya lluny, molt lluny, abandonant al meu pobre cos que resta trist, defallit, immòvil...

Que bé s'està allí en aquells carrers, en aquells passeigs tots plens de recorts, molt grats y molt dolços, d'una gratitut y d'una dolor sol comparable a la llàgrima d'alegría que brolla d'uns ulls de cel, a la paraula d'amor que surt de la boca de la dona estimada! Cerco amb afany grandíssim una visió volguda, un cos cimbrejant com una palma, una cabellera bruna de suaus encants, uns ulls d'un atzur puríssim ont s'hi anega la meua ànima tota banyada de suavitat y de ditxa. Com cada jorn la vull contemplar en la claror incerta del crepuscle, sota dels arbres del passeig, en mitj del trafec del treball y de la vida, mentres els pardals xisclen alegrement per sobre nostre y l'altre gent transita febril y afalorada.

Cada dia baixa gentil y alegre, més gentil y alegre are, qu'en lloc de càlides draperies, va cuberta de flonjes vestidures, cada dia son esguart amorós me mira tendrement una bella esona, amb una tendresa que fa totes les meves delícies; quan treva llo son recort me dona forces, quan defalleixo me conforta, quan desespero me fa creure y esperar y quan dormo la somnió sempre vestida de flors y coronada per la lluna, mentres jo reposo amorosament ajegut a ses plantes...

¡Mes ay! Un xiulet llarc y estrident, trencant el més carinyós dels somnis, me torna a la crua realitat; el tren continuu devorant camí, vertiginosament m'aparta del lloc de mes il·lusions; es ja nit, y núvols negres cobreixen el cel amenaçant pluja. Tot està trist, el meu cor plora *dolors y amargura*; prò encare en mitj de mon defalliment me sembla veure a través dels vidres entelats per la pluja, una figura estimada que'm diu qu'esperí, qu'esperí... prò malgrat d'aixó resto sense consol, perquè sé qu'aquesta imatge volguda desapareixerà dintre poc per molt de temps y en efecte, tot somrient amorosa, paulatinament s'esfuma en la foscor de la nit negra y plujosa...

J. DE CAMPS Y ARBOIX.

Girona, Juny de 1912.

Notes comarcals

Viladrau.—Ab el cor entristit y'ls ulls plorosos pel sentiment, acudiren els feligresos d'aquest poble a despedir al senyor

Rector que sortí de la parroquia cap a Vic pera ocupar el benifet ab que fou agraciad pel nostre senyor Bisbe, en recompensa als mèrits contrets en la parroquia durant la seva llarga estada.

Molts favors de part seva reberen en diferents ocasions, els seus feligresos y aquets ho recordaren y ho tingueren present, com ho demostrà l'afectuosa salutació d'agrahiment que se li tributà al donarli l'adeusiau. Sortí el dia 30 del passat Juny y li desitjem que en la seva nova estada tinga dias llargs y ventureros.

Molt avansats están ja els treballs de la carretera Arbucies-Vic, troç tercer que passa per nostre poble, poc tragecte manca a obrir pera arribarhi, degut a la fermesa ab que trevallà l'empresari. Sembla que per tot el mes de Juliol quedarà totalment explanada, puig son també moltes les obres de fabrica ja construïdes.

Nostres segadors van aqueferats per la feina casi pròpia d'aquest mes. Molts camps ja segats han sigut llaurats y tenen y coven dins la mare terra la llevor de les mongetes. La cullita de blat será bona perquè l'espiga es granada, ben granada y plena y grossa.

Moviment d' Estiuejadors

Durant aquesta setmana han comensat a arribar les avensades dels estiuejants. Comensen a pendrer caràcter a la plassa de Mossen Verdager les notes d'animació a l'arribada dels automòvils.

Tenim el gust de poguer inscriure a la llista dels nous companys d'estatge: a don Tadeo Cardona.—D. Fermí Casajema.—D. Manel Herrero y familia.—D. Carles Font.—D. Ramón Castells (Barcelona).—D. Santiago Girons (Malgrat).—D. Josep Masferrer (Espinellas).—D. Carles del Castillo (Arenys de Mar).—D. Josep Planas y Bertrán (Arenys de Mar).—D. Ignasi Rius y senyora (Barcelona).—D. Miquel y Francisco González (Torrente-Valencia).—Don Marcell Soler y senyora y la senyoreta Assumpció Corvera.—D.ª Maria Aymerich y fill (Sabadell).—D.ª Mercè Murtra (Tarragona).—D. Francisco Crusat (Moyá).—Don Pere Homet y familia.—D.ª Rosa Foix.—D. Agustí Vilella.—D. Salvador Pujol.—D. Josep Serra (Baronia de Rialp-Lleida).—D. Mateu Ferrer (Sant Martí Sarroca).—D. Francisco de A. Mas (Barcelona).—Don Valentí Porta (Lleida).—Sr. Avellanet y familia.

També havem tingut el gust de saludar a don Lluís de Dalmases y distingida familia, arribats a darrers de la setmana última, passant a ocupar la seva casa senyorial Torre de St. Miquel aont farán l'acostumada estada d'estiu. S'ian benvinguts y mercès als que'ns han secundat fentnos arribar el seu nom com a salutació a l'administració d'aquest periòdic o al establiment «La Modernista» Plassa de la Iglesia, 2.

X.

Noves

Avui deu haver arribat l'eminent botànic Dr. J. Cadevall y la seva distingida esposa pera passar l'acostumat estueig entre nosaltres.

El Dr. Cadevall ja escrigué, l'any passat, dos articles sobres botànica de Sant Hilari y enguany ens te promesa la seva valiosa y interessant col·laboració que la Redacció de L'ESTIUADA agraheix fondament y estima d'altíssim interès per la nostra vila.

Sia benvingut y rebí el nostre devot saluto.

S'ha instalat un foc de 200 bujias al final del carrer d'en Gravalosa, en l'encreuament ab la carretera d'Arbucies.

Els cafés ja s'acaben de preparar per l'estiu que comensa.

El de l'Unió te contractat un notabilíssim

trio compost dels professors de violí, don Josep Munner, de piano don Joan Bautista Lambert y el Sr. Berger de violancelo. Aviat comensaran les funcions de Putxinellis.

Al Tivoli també hi actuarà un tercet dirigit pel professor de violí Sr. Jover. No sabem encare els noms dels demés professors.

Ab bon xic de retràs, pera poguerne donar compte en el número passat, reberem un hermós programa y tarja de convit pera assistir a la Festa Major d'Hostalric, celebrada'ls dies 2, 3 y 4.

Aital programa, escrit en la nostra parla, be's mereix un elogi entusiasta pel gust exquisit ab que ve presentat y editat. En la seva darrera plana hi ha calcada la bellíssima poesia del insigne Maragall titulada *La Sardana*.

L'agrupació «Germanor» organitzadora de les festes y patronitzadora dels programes, se mereix una felicitació.

— Hi han dugues cases construïdes aquest hivern al Passeig de la Font Vella, per vendre Consten d'un pis y baixos y tenen aigua viva.

Per informes a casa'n Ramón Matamallera, carrer de la Rectoria núm. 5.

Hem rebut el follet que conté la conferencia que l'il·lustrat jove Joaquim de Camps va donar a Torroella, sobres recorts històrics de Torroella y del castell de Montgrí.

Per molts anys l'amic Camps pugui fer tan bones obres en profit y gloria del seu poble.

També ens ha sigut enviat el llibre que conté les composicions premiades en la festa dels Jocs florals de Girona de l'any 1911, nové de la seva fundació y dos exemplars de la conferencia donada pel Dr. Ortega Morejon al Institut Mèdic Social.

A ultims d'aquet mes el mestre d'aquesta vila don Ferrán Cid contraurà matrimoni ab la mestra Srta. Agna Matabosch. Els hi avensém el desitj de qu'el nou estat els sigui fornit de ventures.

Al ressenyar l'exposició de treballs haguenda en l'«cola de noies, equivocadament atribuïm la confecció d'uns quatre grans mapes a la Roseta Serras, quan en realitat son de la Soletat Ridaura.

El novell periòdic «Sol-Ixent» qu'es publica a Navarres s'ha dirigit a la Junta Permanent sollicitant l'adhesió a la Unió Catalanista que l'ha acceptat pera presentarlo a l'admissió definitiva en el proper Consell general.

Benvingut sigui al nostre estol y gustosos establim el cambi.

Casa per vendre.—Ho es la del carrer de Valls núm. 6. Punt cèntric y bones condicions. Com que aital venda interessa a una persona ben estimada nostra, esperem que tots els bons amics procuraran se trobi un comprador. Informes y detalls en la Redacció de L'ESTIUADA.

Imp. Fill: de Domingo Casanovas, Rda. S. Pau, 67, Barcelona

Imprenta **Papelería**

Hijos de Domingo Casanovas

DESPECHO:

Calle Hospital, núm. 87

TALLERES:

Ronda San Pablo, núm. 67

Barcelona

MAGATZEMS EL CENTRE

de Melchor, Culi y Tarrés

5, Ronda Sant Pere, 5, (prop del Passeig de Gracia)

BARCELONA

GRANS ASSORTIMENTS DE NOVETATS EN

LLANERÍA, SEDERÍA y LLENCERÍAespecialment en catxemirs de seda, libertys, estampats de seda y coló,
gran varietat de gèneros blancs a preus de fàbrica y tota mena de fantasies pera la temporada.No patireu dels ronyons,
del fetge, ni pahidó;
viureu sempre sans y bons
si en totes les ocasions,
y al menjar feu us diari
de l' aigua de Sant Hilari.

Dipositaris a Barcelona:

IGLESIAS Y BARTOMEUS

-E ASSALT, 41 G-

y al detall en totes les farmacies y tendes d' aigues minerals.

Farmacia Nova

den

* **Pere Gallardo** *

Carrer de la Rectoria, núm. 2

Medicaments químicament purs.-

Diposit d' aigues minerals.-

Específics del país y extrangers.-

Productes vegeferians, etc.

NuclearsolEs el millor remei pera la curació de l' anèmia, la neurastènia, la tuberculosi y to-
tes aquelles malalties que portan com a conseqüència l' amagritament la consumció.Com té bon gust y es de efectes ràpids, els malalts el prenen bé y els millors metjes
el receptan.

Se troba de venda an aquesta població, á la farmacia de

P. Gallardo. - Rectoría, n.º 2**Consultori Mèdic**

de

JOAN ESTIL-LAS REIXACHConsulta especial pera enfermetats per retard nutritiu
Cálculs del ronyó y del fetge.-Diabetes sacarina.

Obesitat.-Gota.-Reumatisme.-Etc., etc.

HORES DE CONSULTA DE 10 A 12 Y DE 3 A 5

Hort Nou, 3, baixos

SANT HILARI SACALM**Disponible****L' ESTIUADA****Periódic de Sant Hilari Sacalm**

adherit a l' Unió Catalanista

Preu de subscripció per tota la temporada:

2 pessetes